

3. Shevchuk V. Problems of economic management in innovations: Natural principles of achievement of controllability / Modern Management: Economy and Administration. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2018. – P. 201-208.

Бешко Д. М.

Національний університет «Києво – Могилянська академія»
студент МП-2, кафедра економічної теорії

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНІВ ЯК ФАКТОР ЕКОНОМІЧНОЇ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Актуальність теми дослідження. Зміни парадигми світового порядку, кризи, які загрожують економіці у турбулентні становища, серйозні військово-політичні виклики виносять на порядок денний актуальність переосмислення та реформування доволі сталих економіко-політичних устоїв. Україна, яка з 2014 року знаходиться де-факто у стані гібридної війни, а з 24 лютого 2022 року в стані війни, стає прямим об'єктом початку цього реформування та змін парадигм щодо зміцнення обороноздатності, пошуку нових шляхів до економічної та національної безпеки.

Крім того, прагнення українського народу до демократичних змін та зближення з ЄС а згодом й підписання Асоціації з Європейським Союзом у 2014 році, та з 1 вересня 2017 року набуття її чинності [1] є прямим доказом необхідності прискореного реформування в частині наближення України до стандартів європейського індексу RIS (регіональне інноваційне табло) [2].

У свою чергу, інноваційний чинник розвитку в сьогодиньшому глобалізованому світі та сучасній ринковій економіці може стати одним з фактором досягнення процесу середньо- та довгострокового реформування держави та як результат – досягнення економічної та національної безпеки, адже як зазначає Ю. Г. Неустроєв: «Економічні успіхи інноваційно просунутих країн доводять, що саме інновації є в сучасному світі важливим рушієм економічного поступу» [3, с. 71].

Також потрібно зауважити, що аналіз теми інноваційного розвитку як одна зі складових економічної та національної безпеки доволі часто досліджується в наукових спільнотах, так, наприклад, Т. Ф. Куденко, А. Є. Никифоров «...розглядають інновації як додатковий елемент економічного потенціалу» [4, с. 44], а це можна розглянути й як фактор елемента економічної безпеки. Але проблематиці саме регіонального інноваційного розвитку присвячена незначна кількість робіт, так можна зазначити статтю В. І. Криленко, який включає фактор інновацій в регіонах до вирішення проблем економічної безпеки [5]. Щодо міжнародних досліджень, то основна увага у розгляді даної проблематиці належить проєкту Європейської комісії – *European Innovation Scoreboards* та науковцям Уго Холландерсу, Нордіну Ес-Садкі та Іріс Меркельбах [2].

Метою є дослідження фактору інноваційного розвитку регіонів України для досягнення економічної та національної безпеки держави.

Завданнями даної роботи є:

- 1) пошук взаємозв'язку між фактором інноваційного розвитку та економічного зростання через призму конкурентоспроможності економіки;
- 2) дослідити розвиток регіонів України за допомогою методології регіонального інноваційного табло (RIS);
- 3) на основі отриманих результатів навести рекомендації щодо методів розвитку інноваційної діяльності регіонів задля економічної та національної безпеки.

Об'єкт дослідження: регіональні показники інноваційного розвитку України.

Основні положення дослідження. Перш ніж почати детально аналізувати структуру регіональної складової інноваційного потенціалу, виникає потреба в проведенні аналізу для пошуку взаємозв'язку між самою інноваційною складовою (в даному дослідженні використовується індекс глобальної інновації, *GII*) [6] та незалежних змінних: глобальний індекс

конкурентоспроможності, *GCI* [7] та ВВП на душу населення у постійних цінах, *GDP (PPP) per capita* [8]. Наступним кроком скористаємося кореляційним аналізом для пошуку взаємозв'язку. Як бачимо, отримані результати в наведеній Таблиці 1 демонструють, що всі коефіцієнти кореляції є статистично значущими на рівні значущості 0,01, та між введеними величинами спостерігається такий зв'язок:

- Між ВВП (ПКС) та ІГК коефіцієнт кореляції Пірсона становить 0,771 – середній зв'язок;
- ВВП (ПКС) та ГП – 0,734 – середній зв'язок;
- ІГК та ГП – 0,939 – тісний зв'язок.

Зв'язок також є прямим, що означає, що збільшення величини одного показника призводить до збільшення іншого.

Таблиця 1. Регресійна модель

		GCI 2018	ГП 2018	GDP (PPP) per capita 2018
GCI 2018	Кореляція Пірсона	1	,939**	,771**
	Знач. (двостороння)		,000	,000
	N	124	112	119
ГП 2018	Кореляція Пірсона	,939**	1	,734**
	Знач. (двостороння)	,000		,000
	N	112	115	110
GDP (PPP) per capita 2018	Кореляція Пірсона	,771**	,734**	1
	Знач. (двостороння)	,000	,000	
	N	119	110	128
**. Кореляція значуща на рівні 0,01 (двостороння).				

Джерело: складено автором на основі даних [6; 7; 8].

Наступним кроком буде залучене регресійне моделювання. Для цього буде використане багатофакторне регресійне рівняння (1):

$$GII = b_0 + b_1 * GCI + b_2 * GDP (PPP)per\ capita + \varepsilon \quad (1)$$

де ГП – залежна змінна; GCI та GDP (ppp) – незалежні змінні, b_0 – константа, b_1 - b_2 – коефіцієнти еластичності Бета для незалежних змінних, ε – стандартна помилка регресії.

Згідно результатів ми отримуємо такі значення: при збільшенні величини фактору GCI на 1%, ГП збільшиться на 0,31%; при збільшенні величини фактору ВВП на душу населення на 1%, ГП збільшиться на 0,28%.

Таким чином, ми отримуємо результат який свідчить, що чинник інноваційного розвитку прямо залежить від рівня розвитку економік та впливає на збільшення як конкурентоспроможності так й ВВП на душу населення в Україні, а виходячи з цього можна стверджувати, що збільшення цих показників будуть мати пряму залежність зі збільшенням рівня національної та економічної безпеки.

Наступне завдання аналізу в даному дослідженні полягає у використанні методології європейського регіонального інноваційного табло та спробі його застосування в українських умовах. В основі показників Регіонального інноваційного табло ЄС (RIS) в блоці «Інноваційна діяльність» та показнику «Новатори» використовується статистична інформація за даними Малих та Середніх підприємств (SMEs) [9, с. 8] це унеможлиблює аналогічне порівняння українського регіону з регіонами країн Європейського Союзу. Тому, для аналізу було обрано наявну статистичну інформацію щодо промислових підприємств та проведений порівняльний аналіз Донецької області. Кількість промислових підприємств, що впроваджували інновації

(продукцію та/або технологічні процеси): $17 - \text{Донецька область} / 687 - \text{Україна} = 2,5\%$ (з них нову для ринку: $1 - \text{Донецька} / 90 - \text{Україна} = 1,1\%$) [10]. Для аналогічного порівняння Донецької області візьмемо Івано-Франківську, Одеську та Харківську області (див. Рис.1):

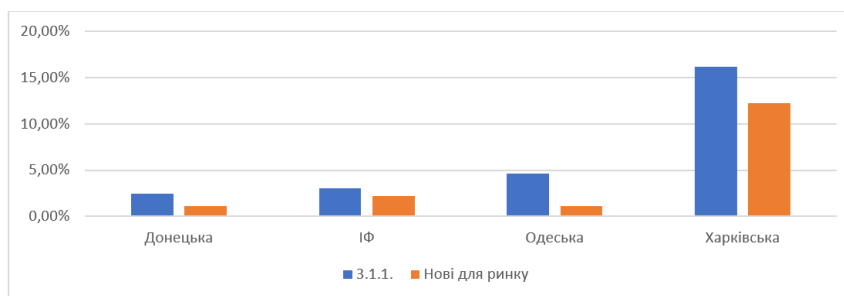

Рис. 1. Кількість промислових підприємств, що впроваджували інновації

Джерело – складено автором на основі [10].

Отже, згідно отриманих результатів маємо показник за Донецькою областю найнижчий з порівнювальними областями. Хоча за рівнем кількості промислових підприємств які впровадили нову для ринку продукцію (товар, послугу) Донецька та Одеська області мають однакові показники.

Далі проведемо аналіз за такими показниками: кількість впроваджених у виробництво нових технологічних процесів промисловими підприємствами; кількість упровадженої інноваційної продукції (товарів, послуг) промисловими підприємствами; кількість промислових підприємств, що реалізували інноваційну продукцію (товари, послуги) [9; 10].

Отримані результати наведені в Таблиці 2.

Таблиця 2. Результати показників за методологією RIS

Показники/Область	Донецька	ІФ	Одеська	Харківська
Впровадження нових технологічних процесів 2318 – Україна	1,55%	0,91%	2,2%	6,2%
Упровадження інноваційної продукції 2148 – Україна	5,12%	4,9%	1,35%	13%
Що реалізували інноваційну продукцію 442 – Україна	3,2%	3,4%	3,2%	20,1%

Джерело: складено автором на основі [2; 10].

За результатами порівняння Донецька область має перспективи розвитку даного показника, хоча з урахуванням того, що донецький регіон є промисловим регіоном, то виникає необхідність більш прискореного впровадження нових технологічних процесів.

Інформація щодо «зв'язків» та співпраці промислових підприємств між собою в галузі інноваційної продукції (товарів, послуг) демонструють цікаву динаміку в розрізі 3-х областей (Донецька, Одеська, ІФ) з практично однаковим показником реалізації продукції за межі України (тобто, продукція має попит на міжнародному ринку). Навпаки, динаміка щодо придбання нових технологій за межами України за даними регіонів є низькою (тобто, можна сказати, що у 2019 році попит на міжнародному ринку українських «нових технологій» був низьким що свідчить про низьку конкуренту перевагу).

Згідно індексу фінансування наукових досліджень та розробок проблемною зоною для Донецької області є залучення інвестицій. Це є цілком логічним, адже інвестори не відчують безпеку щодо своїх інвестицій через події в зоні ООС, а розпочата росією війна вщент руйнує майбутнє цього регіону. Таким чином, державі, на національному рівні потрібно розробити механізм «страхування» інвестиції в умовах війни.

З урахуванням вищенаведеної інформації щодо українського-аналогу блоку «Innovation

activities» згідно RIS рекомендовано:

а) Державній Службі Статистики розробити статистичну інформацію щодо Малих та Середніх підприємств залучених в інноваційну діяльність згідно аналогу RIS а саме:

- МСП з інноваційними продуктами (виробами) чи процесами;
- МСП з маркетинговими або організаційними інноваціями;
- МСП, що впроваджують власні інновації.

Це дозволить систематично підходити до поступової інтеграції України з ЄС та наочно демонструвати переваги та недоліки. Адже МСП є рушіями економічного розвитку держави.

б) Розробити стратегічне бачення розвитку патентної галузі України;

с) Розробити концепцію залучення інвестицій до Донецького регіону (державне страхування інвесторів в умовах війни та в умовах післявоєнного відбудування);

Висновок. Глобальні трансформаційні зміни потребують швидкого реагування. Україна не є виключенням, а навпаки, стає основним об'єктом цих змін. Інновації в розрізі регіонів стають необхідною умовою щодо забезпечення економічної та національної безпеки нашої держави. Саме інноваційна складова показує пряму залежність до потенційного збільшення ВВП на душу населення та конкурентоспроможності держави, а ці фактори виступають одними з основних в економічному розвитку будь-якої держави та є прямими умовами для збільшення безпеки як економічної так й національної. Аналіз в регіональному розрізі за методологією *RIS* наочно демонструє прогалини в розвитку інноваційної складової східних регіонів України, які сьогодні потерпають від повномасштабної війни. Впровадження інновацій на регіональному рівні та загалом на національному мають відбуватися в першу чергу через залучення міжнародних інвестицій задля післявоєнної відбудови України, а цей процес є довгостроковим та комплексним.

Список літератури:

1. Угода про асоціацію між Україною та ЄС, МЗС України, від 05 серпня 2021 року, URL: <https://mfa.gov.ua/yevropejska-integraciya/ugoda-pro-asociaciyu-mizh-ukrayinoyu-ta-yes>
2. Regional innovation scoreboard, European Commission website, URL: https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/statistics/performance-indicators/regional-innovation-scoreboard_en
3. МЕХАНІЗМ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА СИСТЕМУ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ, URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/10_2021/12.pdf
4. Інновації та економічна безпека держави, URL: https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2017/07/Zadykhaylo/1_2.pdf
5. ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА РЕГІОНУ ЯК СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ, Ефективна економіка № 2, 2013; URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1779>
6. Global Innovation Index 2019. World Intellectual Property Organization. 2019. URL: <https://www.globalinnovationindex.org/gii-2019-report>
7. The Global Competitiveness Index 4.0. World Economic Forum. 2019. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf
8. World Bank Open Data. URL: <https://data.worldbank.org/>
9. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/a030c8f6-a12e-11e9-9d01-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-242412235>
10. ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ, URL: <HTTP://WWW.UKRSTAT.GOV.UA/>

Бондаренко А. Ю.

Національний університет «Києво-Могилянська академія»
студент МП-2, кафедра економічної теорії

СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК НОВА ФОРМА ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ

У даний час нерідко можна зіткнутися з поняттям «соціальне підприємництво». Однак,